

CORRECT ME IF I'M WRONG...

Het effect van taalmodus op het aantal herstellen en gebruik van herstelprocedures in Engels als Lingua Franca en Nederlands-Duitse Lingua Receptiva

Naam: Ellemijn Pinkse

Studentnummer: 3466019

Datum: 17 februari 2015

Begeleider: Gerda Blee

Tweede beoordelaar: Hanny den Ouden

Herkansing Eindwerkstuk Communicatiekunde

Universiteit Utrecht

Samenvatting

Er is wel eens sprake van miscommunicatie in een gesprek, gesprekspartners begrijpen elkaar niet. Als dit gebeurt kan er op verschillende manieren, van beide kanten, worden gecorrigeerd. Deze manieren worden herstelprocedures genoemd. In dit onderzoek zullen de verschillende herstelprocedures in Engels als lingua franca (ELF)-gesprekken en lingua receptiva (LaRa)-gesprekken worden vergeleken. In de LaRa-gesprekken sprak elke participant verschillende talen (zijn of haar moedertaal) en in de ELF-gesprekken sprak elke participant Engels. Dit onderzoek bestaat uit een taalvaardigheidstest (de cloze-test), een enquête en een experiment in de vorm van een Skype-gesprek. Alle Skype-gesprekken werden gevoerd in koppels van Duitsers en Nederlanders. De koppels werden samengesteld op basis van hun taalvaardigheid, welke door middel van de cloze-test voorafgaand aan het gesprek werd bepaald. De vraag die centraal staat in dit onderzoek is: *Wat is het effect van taalmodus op het aantal herstellen en de gebruikte herstelprocedures in ELF- en LaRa-gesprekken?*

De Skype-gesprekken zijn geanalyseerd op het gebruik van herstelprocedures. Er zijn vier verschillende herstelprocedures, het verschil tussen de procedures is het verschil in degene die aangeeft dat er een probleem is (initiatie van herstel) en degene die corrigeert (uitvoering van de correctie). Dit kan namelijk gebeuren door de spreker die het problematische element uitspreekt of door de andere spreker (de hoorder). De eerste herstelprocedure is de zelfgeïnitieerde zelfcorrectie, deze wordt dus geïnitieerd en uitgevoerd door de spreker van het problematische element zelf. Deze herstelprocedure wordt alom geprefereerd, omdat het in de meeste culturen als onbeleefd wordt beschouwd om een ander op zijn fouten te wijzen of deze te corrigeren (Houtkoop & Koole, 2000). De tweede herstelprocedure is de andergeïnitieerde zelfcorrectie. Het herstel wordt geïnitieerd door de hoorder, maar wordt wel gecorrigeerd door de spreker zelf. De derde herstelprocedure is de andergeïnitieerde andercorrectie. Het herstel wordt geïnitieerd door de hoorder en tevens wordt de correctie door hem uitgevoerd. De vierde herstelprocedure is de zelfgeïnitieerde andercorrectie. Hierbij geeft de spreker al aan dat hij een problematisch element heeft uitgesproken, maar dat hij deze zelf niet kan corrigeren, waardoor de hoorder corrigeert. Dit is de minst voorkomende herstelprocedure in ELF- en LaRa-gesprekken.

Taalmodus heeft alleen effect op het gebruik van andergeïnitieerde zelfcorrecties. De hoorder heeft in LaRa-gesprekken altijd een lagere taalvaardigheid dan de spreker, want deze spreekt in zijn moedertaal. In ELF-gesprekken is de gebruikte taal een derde taal en kan het taalvaardigheidsniveau van beide gesprekspartners dus ook gelijk zijn. Hierdoor komt andergeïnitieerde zelfcorrectie vaker voor in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken. Er is alleen een invloed van taalvaardigheid als de ene gesprekspartner een hoog taalvaardigheidsniveau heeft en de ander een lage bij andergeïnitieerde zelfcorrecties, dit heeft waarschijnlijk te maken met de verwachting van beide gesprekspartners over het begrip en taalvaardigheidsniveau van de ander. Echter, is er geen interactie tussen taalmodus en taalvaardigheid.

Over het algemeen kan er worden geconcludeerd dat taalmodus geen effect heeft op het aantal herstellen, want het gemiddeld aantal totale herstellen per gesprek tussen ELF- en LaRa-gesprekken is gelijk aan elkaar. Er is dus geen verschil in de hoeveelheid miscommunicatie in een gesprek, LaRa is dus een goed alternatief voor ELF.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Theoretisch Kader	4
2.1 Lingua Receptiva (LaRa)	4
2.2 Engels als lingua franca (ELF)	4
2.3 Herstelprocedures	5
2.4 Herstelprocedures in LaRa vs ELF	6
3. Vraagstellingen en hypothesen	7
3.1 Deelvraag 1: Algemeen herstel	7
3.2 Deelvraag 2: Gebruik van herstelprocedures in ELF- en LaRa-gesprekken	7
3.3 Deelvraag 3: Invloed taalvaardigheid	8
4. Methode	9
4.1 Participanten	9
4.2 Cloze-test en enquête	9
4.3 Skypegesprek	10
4.4 Analyse van de herstelprocedures	10
4.5 Analyse van de taalvaardigheid	13
5. Resultaten	13
5.1 Herstelprocedures in ELF- en LaRa-gesprekken	13
5.2 Invloed taalvaardigheid op herstellen	14
5.3 Invloed taalvaardigheid op taalmodus	15
5.4 Interactie taalvaardigheid en taalmodus	16
6. Conclusie en discussie	16
Literatuur	19
Bijlage 1: Cloze-test antwoorden Duits, Nederlands en Engels	21
Bijlage 2: Enquête Nederlanders	26
Bijlage 3: Instructies Skype gesprek	31
Bijlage 4: Conventies transcriberen	34
Bijlage 5: Plattegrond A en B	35
Bijlagen op USB:	
Bijlage 6: Herstellen per herstelprocedure van ELF-gesprekken	
Bijlage 7: Herstellen per herstelprocedure van LaRa-gesprekken	
SPSS databestand en output	

1. Inleiding

De meeste mensen die op vakantie gaan naar een land waarvan ze de taal niet spreken schakelen over op het Engels, een zogenoemde lingua franca. Het Engels is een taal die tegenwoordig door een kwart van de wereldpopulatie wordt gesproken (Howson, 2013). De Europese Commissie erkent 23 officiële talen en wil deze ook promoten. Een van haar doelstellingen is dat elke Europese burger naast zijn of haar moedertaal nog twee vreemde talen spreekt (Györffi, 2014). Europese burgers gaan dus steeds meer talen spreken, en zullen waarschijnlijk steeds meer met elkaar in contact komen. Er zijn verschillende manieren om met meertaligheid om te gaan. Van Bezooijen en Gooskens (2007) noemen er drie: een van de gesprekspartners schakelt over in de taal van de ander, beide gesprekspartners gaan over in een derde taal zoals een lingua franca, of beiden gesprekspartners blijven in de eigen moedertaal spreken. Deze laatste manier wordt door Ten Thije, Rehbein en Verschik (2012) lingua receptiva genoemd en kan zorgen voor de bevordering van de taaldiversiteit. Dit onderzoek richt zich op de laatste twee manieren: het gebruik van Engels als lingua franca (ELF) en lingua receptiva (LaRa).

Maar welke manier werkt het beste? Om hier achter te kunnen komen is het interessant om te kijken naar de hoeveelheid miscommunicatie die voorkomt bij ELF en LaRa. Jezelf verbeteren in een gesprek of verbeterd worden is een aanwijzing dat er sprake is van miscommunicatie. Volgens Houtkoop & Koole (2000) kan een volgende spreker met zijn reactie op de uiting van de vorige spreker laten zien dat hij hem of haar heeft begrepen. Heeft de volgende spreker het niet begrepen dan zijn er verschillende manieren om dit op te lossen. Daarnaast kan een spreker uiteraard zichzelf verbeteren. Deze verschillende manieren van verbeteren in gesprekken worden herstelprocedures genoemd.

Er zijn vier verschillende herstelprocedures, waarbij er een verschil is tussen wie er het herstel initieert en wie er corrigeert. Aangezien er in LaRa-gesprekken wordt gesproken in de moedertaal, maar geluisterd in een taal waarvan de taalvaardigheid van de luisteraar wellicht niet zo hoog is, is het interessant om naar de verschillen in herstelinitiatie en correctie-uitvoering te kijken. Als men niet zo taalvaardig is in de taal van de andere spreker, zal deze de ander waarschijnlijk minder snel corrigeren dan wanneer men een hoge taalvaardigheid heeft in de andere taal. In ELF-gesprekken is dit waarschijnlijk anders, omdat de taalvaardigheid van beide gesprekspartners gelijk kan zijn. Welke taalmodus, ELF of LaRa, men gebruikt kan dus invloed hebben op de hoeveelheid miscommunicatie en soort herstelprocedure. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt: *Wat is het effect van taalmodus op het gebruik van herstelprocedures in ELF- en LaRa-gesprekken?*

Hierbij wordt gekeken naar welke herstelprocedure het meest wordt gebruikt in LaRa- en ELF-gesprekken en in welke taalmodus er meer wordt hersteld. Daarnaast wordt er gekeken naar de invloed van taalvaardigheid op de gebruikte herstelprocedures en de interactie tussen taalvaardigheid en taalmodus.

De theorie over de lingua receptiva, lingua franca en herstelprocedures wordt besproken in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 volgt een uitgebreide beschrijving en onderbouwing van de onderzoeksvragen. In hoofdstuk 4 wordt de onderzoeksmethode uitgelegd. In hoofdstuk 5 worden de resultaten besproken. Ten slotte wordt er in hoofdstuk 6 antwoord gegeven op de hoofdvraag, en wordt er een suggestie gedaan voor vervolgonderzoek.

2. Theoretisch Kader

2.1 Lingua Receptiva (LaRa)

Zoals in de inleiding al werd besproken kan er bij meertaligheid voor worden gekozen om gebruik te maken van lingua receptiva oftewel luistertaal in het Nederlands. Dit is een veelgebruikte manier van communiceren in Europa (Braunmüller, 2007). Bij lingua receptiva spreken de gesprekspartners verschillende talen, bijvoorbeeld hun moedertaal of een andere taal waar ze comfortabel mee zijn (Bahtina & Ten Thije, 2010). Dit onderzoek kijkt naar LaRa-gesprekken tussen Nederlanders en Duitsers, waarbij beiden hun moedertaal spreken.

LaRa komt voor tussen sprekers van typologisch verwante talen, maar kan ook worden gebruikt door sprekers die genoeg passieve kennis hebben van elkaars taal (Blees, Mak & Ten Thije, 2014). Duits en Nederlands horen bij de Germaanse taalfamilie en zijn dus verwante talen (DBNL, z.j.). Duits is meestal een verplicht vak op de middelbare school in Nederland, dus veel Nederlanders hebben enige kennis van het Duits. Voor Duitsers is dit niet zo vanzelfsprekend. Echter, het is wel mogelijk om Nederlands te volgen en zelfs te studeren in Duitsland sinds 1980 (Beerkens & Ten Thije, 2012). Volgens Beerkens en Ten Thije (2012) is het aantal Duitssprekende Nederlanders verminderd de afgelopen jaren, dit zou onder andere komen door de opkomst van het Engels als lingua franca. Toch zou LaRa een goede manier van communiceren kunnen zijn tussen Nederlanders en Duitsers, omdat het verwante talen zijn. Bij verwante talen blijkt namelijk dat het ook mogelijk is om elkaar te begrijpen zonder educatie (Bahtina & Ten Thije, 2010). Dit begrip wordt veroorzaakt door de passieve kennis in de andere taal. Hoe hoger deze kennis, hoe beter gesprekspartners elkaar zullen begrijpen (Blees, Mak & Ten Thije, 2014).

2.2 Engels als lingua franca (ELF)

Naast lingua receptiva kan er bij meertaligheid ook voor worden gekozen om over te gaan op een derde taal of lingua franca. Een lingua franca is een taal die op grote schaal wordt gebruikt als gemeenschappelijk communicatiemiddel tussen mensen met een verschillende moedertaal (Europese Commissie, 2011). Een veel gekozen taal hiervoor is het Engels. Dit wordt zelfs zo vaak gebruikt dat het aantal niet-moedertaal sprekers van het Engels groter is dan het aantal moedertaal sprekers (House, 2002).

Volgens House (2003) is er een aantal belangrijke kenmerken van Engels als lingua franca (ELF). ELF heeft geen vaste vorm en sprekers hebben verschillende taalvaardigheidsniveaus. Engels als lingua franca kan dus niet vergeleken worden met Engels als moedertaal, omdat Engels als lingua franca veel verschillende vormen heeft. ELF is dus geen vaste taal en varieert per persoon. De kans is groot dat dit te maken heeft met de culturele achtergronden van de gesprekvoerders. Door verschillen in culturele achtergronden zijn er andere normen voor communicatief gedrag (Houtkoop & Koole, 2000). Dit kan ervoor zorgen dat wederzijds begrip moeilijker wordt bereikt in een gesprek. Volgens Blees, Mak en Ten thije (2014) komt uit onderzoek naar voren dat wederzijds begrip kan worden bereikt in ELF gesprekken, zelfs als de gesprekvoerders zich niet houden aan de moedertaalnormen. Dit wederzijds begrip wordt in ELF-gesprekken vaak bereikt doordat gesprekvoerders expliciet uitleg geven over hun begrip. Dit gebeurt omdat er verschillende verwachtingen zijn over het begrip van de ander en verschillende taalvaardigheidsniveaus. Als alles expliciet moet worden genoemd in een gesprek kan dit er voor zorgen dat een gesprek langer duurt, aan de andere kant kan het ook zorgen voor minder miscommunicatie waardoor een gesprek juist sneller gaat.

2.3 Herstelprocedures

In LaRa- en ELF-gesprekken komen de gesprekspartners uit verschillende culturen, in dit geval de Duitse en Nederlandse. Aangezien culturen vaak verschillen in normen voor communicatief gedrag ontstaan er makkelijk communicatieproblemen (Houtkoop & Koole, 2000). Deze communicatieproblemen kunnen veroorzaakt worden door onbegrip. Volgens Blees, Mak en Ten Thije (2014) is het makkelijker om tot een wederzijds begrip te komen als de mentale representatie van beide gesprekspartners gelijk is. Deze mentale representatie wordt door Kintsch (1988) het situatiemodel genoemd, waarbij de kennis uit de tekst (of gesprek) en de eigen kennis wordt samengevoegd. Als dit situatiemodel niet gelijk is, zal deze gecorrigeerd moeten worden. Dit kan op verschillende manieren.

Volgens Schegloff, Jefferson en Sacks (1977, genoemd in Houtkoop & Koole 2000) gebruiken gespreksvoerders vaste herstelprocedures waarmee communicatieproblemen opgelost kunnen worden. Deze oplossing wordt een correctie genoemd, de algemene procedure heet een herstel (Houtkoop & Koole, 2000). Elk herstel bestaat in principe uit vier stappen: de uiting, de initiëring van het herstel (interventie), de correctie, en de bevestiging (Rehbein, 1984). Er kunnen vier verschillende herstelprocedures worden onderscheiden, het verschil hier tussen ligt aan de initiëring van het herstel en de uitvoering van de correctie. Deze kan door de spreker zelf worden gedaan of door de andere spreker (de hoorder).

De eerste herstelprocedure is de zelfgeïnitieerde zelfcorrectie. Het herstel wordt geïnitieerd door de spreker zelf en de correctie wordt uitgevoerd door dezelfde spreker. Volgens Houtkoop en Koole (2000) is er een preferentie voor zelfcorrectie boven de andere soorten. Dit heeft te maken met een psychosociale voorkeur om niet direct duidelijk te maken dat iemand een fout maakt, of deze gelijk te verbeteren. Dit kan namelijk als onbeleefd of onaardig worden ervaren.

De tweede herstelprocedure is de andergeïnitieerde zelfcorrectie. Het herstel wordt geïnitieerd door de hoorder en er wordt gecorrigeerd door degene die het problematische element uitsprak (de spreker). Andergeïnitieerde zelfcorrectie kan op vier verschillende manieren worden geïnitieerd: de hoorder kan een probleem signaleren door op vragende toon 'Wat' of 'Sorry' te zeggen, het problematische element herhalen, interpreterend parafaseren, of een voorstel tot correctie doen. Na de correctie van de spreker bevestigt de hoorder dat hij de uiting deze keer wel begrepen heeft. Het is ook mogelijk dat de hoorder niet reageert. Stilte mag in dit geval opgevat worden als begrip (Beerkens, 2010).

De derde herstelprocedure is de andergeïnitieerde andercorrectie. Het herstel wordt in dezelfde beurt geïnitieerd als de uitvoering van de correctie, echter gebeurt dit dus door de hoorder en niet de spreker van het problematische element. Hierbij volgt na de correctie van de hoorder nog een bevestiging van de spreker.

Ten slotte is er de zelfgeïnitieerde andercorrectie. Hierbij geeft de spreker al aan dat er een problematisch element is in zijn beurt, maar wordt de correctie uitgevoerd door de hoorder. Deze wordt niet genoemd door Houtkoop en Koole en is nog weinig theoretisch onderlegd. Zodoende is hier bij de analyse een eigen interpretatie aan gegeven. Het is belangrijk om er bij stil te staan dat in de herstelprocedure een stap vaker uitgevoerd kan worden. Bijvoorbeeld, als het herstel door de hoorder niet begrepen wordt, kan de spreker er voor kiezen de herstelprocedure te herhalen of een andere herstelprocedure te kiezen. Een uitgebreide omschrijving van de analyse en voorbeelden per herstelprocedure volgen in hoofdstuk 3.

2.4 Herstelprocedures in LaRa vs ELF

In dit onderzoek worden LaRa- en ELF-gesprekken vergeleken op herstelprocedures. LaRa en ELF zijn gelijk aan elkaar omdat in beide gevallen gesprekspartners actief gebruik maken van linguïstische bronnen uit hun moedertaal terwijl ze uitingen proberen te begrijpen en produceren (Blees, Mak & Ten Thije, 2014). Het verschil hierin is dat LaRa-sprekers uitingen kunnen doen in hun moedertaal, terwijl ze deze wellicht niet in het Engels kunnen reproduceren. Het gebruik van ELF is meer vanzelfsprekend dan het gebruik van LaRa, en er moet eerst worden vastgesteld of de ander je wel begrijpt in LaRa, terwijl dit niet nodig is in ELF (Hülmbauer, 2014). Engels is een taal waar mensen vaak op terug vallen in meertalige situaties (Hülmbauer, 2014). Aangezien mensen dus meer bekend zijn met de taalmodus ELF dan LaRa, zal het situatiemodel vaker moeten worden bijgesteld in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken. Volgens Bahtina en Ten Thije (2010) is het belangrijkste verschil tussen LaRa en ELF dat bij lingua franca beide gesprekspartners geen moedertaalsprekers zijn, terwijl dit bij lingua receptiva wel het geval is. ELF-gesprekken kosten daardoor meer moeite dan LaRa-gesprekken, want de gesprekspartners in ELF moeten gebruik maken van uiteenzetting strategieën, zoals herformulering oftewel herstel (Blees, Mak en Ten Thije, 2014). Aan de andere kant is de taalverwerking moeilijker in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken omdat er constant geschakeld moet worden tussen twee talen (Blees, Mak & Ten Thije, 2014).

In beide gevallen is het dus lastig om tot wederzijds begrip te komen. Herhaling van elkaars taal is het makkelijkst om wederzijds begrip te bereiken voor het productieproces en de receptie van de dialoog (Pickering & Garrod, 2004). Herhaling van elkaars taal is uiteraard niet mogelijk in LaRa-gesprekken. Echter, er kan in LaRa wel gebruik worden gemaakt van verwante woorden en soortgelijke syntactische structuren in plaats van letterlijke herhaling (Blees, Mak & Ten Thije, 2014). Dit is echter wel moeilijker dan letterlijk vertalen waardoor er waarschijnlijk vaker moet worden hersteld in LaRa-gesprekken dan in ELF gesprekken. Daarnaast geven gespreksvoerders in LaRa-gesprekken sneller toe dat ze iets niet hebben begrepen dan in eentalige-gesprekken (Beerkens & Ten Thije, 2011). Dit betekent dat herstel meer zal worden geïnitieerd door de hoorder in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken, en dus dat andergeïnitieerde zelfcorrectie vaker voorkomt in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken.

Welk herstelproces wordt gebruikt heeft niet alleen te maken met de taalmodus. Uit eerder onderzoek (Blees, Mak & Ten Thije; Van Mulken & Hendriks) blijkt dat de taalvaardigheid van de participanten ook een belangrijke rol speelt bij de effectiviteit van een gesprek. Hierbij gaat het niet alleen om de individuele taalvaardigheid, maar ook om de combinatie van taalvaardigheidsniveaus van de deelnemers (Bahtina & Ten Thije, 2010). Volgens Ten Thije (2010) wordt er receptief makkelijker een hoge taalvaardigheid in een tweede taal bereikt dan productief waardoor je in LaRa ingewikkeldere gesprekken kunt voeren dan in ELF. Hierdoor moeten gespreksvoerders vaker herformuleren in ELF-gesprekken dan in LaRa-gesprekken en zal er dus meer zelfgeïnitieerde zelfcorrectie voorkomen in ELF-gesprekken dan in LaRa-gesprekken. Daarnaast heeft een gespreksvoerder die in zijn moedertaal spreekt waarschijnlijk meer zelfvertrouwen dan een gespreksvoerder die in een derde taal moet spreken, waardoor hij zichzelf in het laatste geval vaker zal corrigeren. Daarnaast zal deze onzekerheid ook terug te zien zijn bij zelfgeïnitieerde andercorrecties. Gespreksvoerders in ELF-gesprekken zullen eerder vragen om een correctie dan in LaRa-gesprekken.

Voor het corrigeren van een ander is het belangrijk dat je de uiting goed hebt begrepen en dus een hoge taalvaardigheid hebt in de taal die wordt gesproken. Waar in LaRa-gesprekken de spreker altijd een hogere taalvaardigheid heeft dan de hoorder, is dit bij ELF-gesprekken niet altijd het geval. Hierdoor zal andergeïnitieerde andercorrectie vaker voorkomen in ELF-gesprekken dan in LaRa-gesprekken.

3. Vraagstellingen en hypotheses

Zoals hierboven beschreven, zijn er vier verschillende herstelprocedures. De vraag die centraal staat in dit onderzoek is: *Wat is het effect van taalmodus op het aantal herstellen en de gebruikte herstelprocedures in ELF- en LaRa-gesprekken?* Elke herstelprocedure komt meestal minstens één keer voor in een gesprek. Aangezien herstel een aanwijzing is voor miscommunicatie worden de gemiddelde hoeveelheid herstellen vergeleken in LaRa-gesprekken en in ELF-gesprekken. Tevens wordt bekeken of er een verschil is in de gebruikte herstelprocedure. Er wordt dus gekeken naar het gemiddeld aantal totale herstellen en naar de gebruikte herstelprocedure per gesprek. Om deze vraag te kunnen beantwoorden, worden een aantal deelvragen gesteld.

3.1 Deelvraag 1: Algemeen herstel

Er zal eerst worden gekeken naar het algemene beeld. De eerste deelvraag luidt zodoende: *Wordt er meer hersteld in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken?*

Hypothese 1: Er zal meer worden hersteld in LaRa- dan in ELF-gesprekken.

Zoals eerder vermeld is de taalverwerking moeilijker in LaRa dan in ELF (Blees, Mak & Ten Thije, 2014). Omdat er in LaRa-gesprekken een andere taal wordt gehoord dan gesproken, zullen er sneller problemen ontstaan. In ELF-gesprekken spreek en hoor je dezelfde taal. Dit maakt de taalverwerking makkelijker en zorgt ervoor dat er minder problemen worden signaleerd door de hoorder. Verder geven gespreksvoerders in LaRa-gesprekken eerder toe dat ze iets niet hebben begrepen dan in eentalige-gesprekken (Beerkens & Ten Thije, 2011). Daarnaast zijn de gespreksvoerders waarschijnlijk beter bekend met het voeren van gesprekken in ELF dan in LaRa. Ten slotte is de taalvaardigheid van de hoorder altijd lager dan die van de spreker in LaRa-gesprekken. Ook hierdoor zal er meer moeten worden hersteld in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken.

3.2 Deelvraag 2: Gebruik van herstelprocedures in ELF- en LaRa-gesprekken

Ten tweede wordt er gekeken naar het gebruik van de verschillende herstelprocedures. De deelvraag hierbij luidt: *Welk soort herstelprocedure wordt het meest gebruikt en wat zijn de verschillen per herstelprocedure tussen LaRa- en ELF-gesprekken?* Om te kunnen onderzoeken of de problemen van beide gesprekspartners komen, of bijvoorbeeld alleen van de hoorder, wordt er gekeken naar de verschillende soorten herstelprocedures.

Hypothese 2: Zelfgeïnitieerde zelfcorrecties komen meer voor in ELF-gesprekken dan in LaRa-gesprekken.

Mensen zijn waarschijnlijk zelfverzekerder als ze in hun moedertaal praten dan in een derde taal. Hierdoor zal iemand zichzelf eerder corrigeren in een ELF-gesprek dan in een LaRa-gesprek.

Hypothese 3: Andergeïnitieerde zelfcorrectie vindt meer plaats in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken.

De hoorder (oftewel de ander) heeft waarschijnlijk meer problemen in LaRa-gesprekken dan

in ELF-gesprekken, omdat de hoorder in LaRa-gesprekken altijd een lagere taalvaardigheid heeft dan de spreker. Dit hoeft in ELF-gesprekken niet het geval te zijn. Daarnaast kwam er uit het onderzoek van Van den Berg (2014) naar voren dat er meer werd hersteld in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken, en zij onderzocht alleen andergeïnitieerde zelfcorrecties. Ten slotte geven gespreksvoerders in LaRa-gesprekken eerder aan dat ze iets niet hebben begrepen dan in eentalige gesprekken (Beerkens & Ten Thijs, 2011).

Hypothese 4: Andergeïnitieerde andercorrectie komt vaker voor in ELF-gesprekken dan in LaRa-gesprekken.

Zoals eerder vermeld is het handig als je kan herhalen wat de ander heeft gezegd om te komen tot wederzijds begrip (Pickering & Garrod, 2004). Dit gaat makkelijker in ELF-gesprekken dan in LaRa-gesprekken. Als je iemand anders wilt corrigeren is het ook handig om te kunnen herhalen wat iemand heeft gezegd zodat duidelijk is wat je corrigeert. Daarnaast heeft de hoorder in LaRa-gesprekken altijd een lagere taalvaardigheid dan de spreker, waardoor de hoorder minder snel een spreker zal corrigeren in LaRa-gesprekken dan in ELF gesprekken.

Hypothese 5: Zelfgeïnitieerde andercorrectie zal meer voorkomen in ELF-gesprekken dan in LaRa-gesprekken.

Bij zelfgeïnitieerde andercorrectie wordt door de spreker zelf al aangegeven dat er een probleem is, bijvoorbeeld omdat de spreker een bepaald woord niet weet. Dit zal vaker voorkomen bij het spreken van een andere taal dan je moedertaal, wat het geval is bij ELF-gesprekken. Zelfgeïnitieerde andercorrectie is echter de minst voorkomende herstelprocedure. Schram (2013) onderzocht 56 gesprekken en vond maar één zelfgeïnitieerde andercorrectie. Er wordt zodoende verwacht dat zelfgeïnitieerde andercorrecties weinig zullen voorkomen. Het verschil zal dus ook minimaal zijn.

3.3 Deelvraag 3: Invloed taalvaardigheid

Naast taalmodus speelt taalvaardigheid een rol bij de effectiviteit van een gesprek. Hierbij wordt gekeken naar de combinatie van taalvaardigheidsniveaus van beide gesprekspartners. De derde deelvraag is: *Wat is de invloed van taalvaardigheid op het aantal herstellen in totaal en de gebruikte herstelprocedures in LaRa- en ELF-gesprekken?*

Hypothese 6: Gesprekspartners met beiden een lage of gemixte taalvaardigheid moeten meer herstellen in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken.

Het verschil in taalvaardigheid tussen hoorder en spreker is veel groter in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken, al helemaal als de hoorders beiden een lage taalvaardigheid hebben. Als de hoorders in LaRa-gesprekken een gemixte taalvaardigheid hebben, dus een hoge taalvaardigheid en een lage, zorgt dit ervoor dat er andere verwachtingen zijn over het taalvaardigheidsniveau van de ander. Als jij een andere taal goed kan verstaan, wordt er vaak vanuit gegaan dat dit andersom ook zo zal zijn. Deze verwachting zal dus moeten worden bijgesteld.

Daarnaast wordt er niet alleen gekeken naar het totale aantal herstellen, maar ook naar de gebruikte herstelprocedure.

Hypothese 7: Andergeïnitieerde zelfcorrectie komt vaker voor dan de andere herstelprocedures bij gesprekspartners met een lage of gemixte taalvaardigheid in LaRa-gesprekken.

Bij een ander een probleem signaleren, dus andergeïnitieerd, zal gebeuren door iemand met

een lagere taalvaardigheid dan degene die het problematische element uitsprak. Je geeft namelijk aan dat je iets niet hebt begrepen van wat de spreker heeft gezegd. In LaRa-gesprekken heeft de hoorder altijd een lagere taalvaardigheid dan de spreker, iets wat in ELF-gesprekken niet altijd het geval is. Zelfgeïnitieerde zelfcorrectie wordt geprefereerd boven de andere herstelprocedures en dus zal deze het meest voorkomen in de gesprekken. Taalvaardigheid zal hier verder geen invloed op hebben. Als je een ander corrigeert, dus bij andergeïnitieerde andercorrectie en zelfgeïnitieerde andercorrectie, heb je waarschijnlijk een hogere taalvaardigheid dan de spreker van het problematische element. Dit is in LaRa-gesprekken niet of nauwelijks mogelijk.

4. Methode

Dit onderzoek bestaat uit drie onderdelen: de cloze-test, de enquête en het experiment in de vorm van een Skype-gesprek. De Skype-gesprekken zijn geanalyseerd op het aantal herstellen, de gebruikte herstelprocedure en het taalvaardigheidsniveau van beide gesprekspartners. De Skype-gesprekken werden gevoerd door koppels van Duitsers en Nederlanders.

4.1 Participanten

Er hebben 144 Duitse en Nederlandse participanten mee gedaan aan het onderzoek, 103 vrouwen en 41 mannen. De participanten zijn gevonden via het persoonlijke netwerk van de onderzoekers. De leeftijd van de participanten lag tussen de 18 en 65 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 25 jaar ($SD = 8,65$). Het opleidingsniveau varieerde tussen MAVO, HAVO, VWO, MBO, HBO, en WO, maar bijna de helft van de participanten heeft een wetenschappelijke opleiding gedaan (45,8%). De Duitse participanten hebben Duits als moedertaal en de Nederlandse participanten hebben Nederlands als moedertaal. De verschillende Duits-Nederlandse koppels voor de Skype-gesprekken werden gemaakt aan de hand van taalvaardigheid. De gesprekspartners kenden elkaar vooraf niet. In totaal waren er 34 koppels die ELF-gesprekken voerden en 38 koppels die LaRa-gesprekken voerden. Van de 144 participanten zegt 61,8% nooit LaRa te gebruiken, zegt 25% altijd over te gaan op het Engels als ze in het Duits dan wel Nederlands worden aangesproken, en zegt 48,6% altijd ELF te gebruiken. De participanten zijn dus beter bekend met het voeren van gesprekken in ELF dan in LaRa.

4.2 Cloze-test en enquête

Voorafgaand aan het gesprek kregen participanten een cloze-test (c-test) en een enquête toegestuurd via de mail. De c-test bestond bij de Duitse deelnemers uit 4 Engelse en 4 Nederlandse korte teksten (zie bijlage 1). Bij de Nederlanders bestond het uit 4 Engelse en 4 Duitse korte teksten. Bij de c-test is er in een (stuk) tekst woorden of delen van woorden weggehaald. Het is de taak van de participant om de woorden of woorddelen weer in te vullen. Volgens Morrow (2012) is de cloze-test een valide test om de taalvaardigheid te meten.

Het doel van de c-test in dit onderzoek is dus de Engelse en Nederlandse dan wel Duitse taalvaardigheid van de participanten te testen. De teksten waren korte nieuwsberichten die daadwerkelijk in de media waren verschenen. Bij de Nederlandse en Duitse teksten ontbraken er 18 woorddelen per tekst, bij de Engelse teksten verschilde het aantal ontbrekende woorden per tekst. De teksten werden nagekeken aan de hand van een punten schema (zie bijlage 1). Bij de Nederlandse en Duitse teksten konden er maximaal 144 punten worden behaald en bij de Engelse tekst 168.

Naast de c-test moesten de participanten een enquête invullen (zie bijlage 2). De enquête bestond uit 19 vragen en ging over de ervaring en houding tegenover het Engels en Nederlands dan wel Duits. De instructie en vragen waren in de moedertaal van de participant, maar verder identiek.

4.3 Skypegesprek

Nadat de participanten de enquête en c-test hadden opgestuurd, maakten ze een afspraak voor een Skypegesprek. De Skypegesprekken vonden plaats tussen een Duitse en een Nederlandse participant.

Voorafgaand aan de Skypegesprekken werden er instructies naar beide gesprekspartners gestuurd (zie bijlage 3). Dit gebeurde vlak voor hun gesprek zodat de gesprekspartners zich niet volledig konden voorbereiden op het gesprek. In de instructies stond of de participanten in het Engels of in hun moedertaal moesten gaan communiceren. De participanten werden verdeeld in participant A en participant B. Participant A stond op een bepaald punt op een plattegrond (punt A) en had een zogenaamde afspraak met participant B die op een ander punt (punt B) op dezelfde plattegrond stond. Participant B (de gids) moest participant A (de volger) naar punt B begeleiden, waar de afspraak plaats zou vinden. Men diende eerst punt A te vinden, van waaruit de gids de volger vervolgens zou leiden naar punt B. De rollen 'volger' en 'gids' waren gelijk verdeeld tussen de Duitsers en Nederlanders, met 37 Nederlandse volgers en Duitse gidsen en 35 Duitse volgers en Nederlandse gidsen.

De iconen op de plattegrond verschilden per plattegrond, zodat de participanten zich daar niet aan konden oriënteren. Tijdens het gesprek moesten de participanten in het programma Paint bijhouden hoe ze liepen en aangeven waar punt A dan wel B zou moeten zijn volgens het gesprek. Hierdoor was het mogelijk om te zien of de participanten elkaar goed hadden begrepen. Het kon dus voorkomen dat een koppel dacht beide punten te hebben gevonden, maar dat bleek uit de getekende plattegronden dat dit niet klopte. Hier is verder niet naar gekeken in dit onderzoek.

Er werd tijdens het gesprek geen gebruik gemaakt van de webcam, zodat er geen non-verbale communicatie kon plaatsvinden. Het gesprek werd opgenomen en later getranscribeerd met behulp van het programma EXMARaLDA. De conventies van het transcriberen zijn opgenomen in bijlage 5.

4.4 Analyse van de herstelprocedures

Om onderscheid te kunnen maken in de verschillende herstelprocedures is gebruikt gemaakt van tabel 1.

Tabel 1: Het herstel systeem van Rehbein (1984) S = Spreker, H = Hoorder.

	Uiting	Interventie	Correctie	Bevestiging
Zelfgeïnitieerde zelfcorrectie	S	S	S	-
Andergeïnitieerde zelfcorrectie	S	H	S	-
Zelfgeïnitieerde andercorrectie	S	S	H	S
Andergeïnitieerde andercorrectie	S	H	H	S

Aan de hand van deze tabel en de categorisering van Houtkoop & Koole (2000) zijn de herstellen geteld per herstelprocedure per gesprek (ELF zie bijlage 5 en LaRa zie bijlage 6). Hieronder volgt per herstelprocedure een voorbeeld uit de data.

Zelfgeïnitieerde zelfcorrectie (ZZC) wordt geïnitieerd en uitgevoerd door de spreker. Haperingen of stotteren is hier niet in meegerekend. Een ZZC kan voorkomen in dezelfde beurt als de uiting, zoals bij koppel 7 in voorbeeld 1. Een ZZC kan ook voorkomen nadat de hoorder al heeft gereageerd, maar nog geen initiëring voor correctie of correctie heeft gedaan. Zoals bij koppel 98 in voorbeeld 2.

Voorbeeld 1: Koppel 7, zelfgeïnitieerde zelfcorrectie.

	..	89 [04:40.3]90 [04:43.6]
RA.GE.EVS [v]	no no no< i have one chair i'm sorry one door in my room (0.3)	
CVB.NL.EVS [v]	room right? one uhm/	°oh really°↓

Voorbeeld 2: Koppel 98, zelfgeïnitieerde zelfcorrectie.

	..	81 [05:18.4]	82 [05:19.6]	83 [05:22.1]
DutGuide [v]	(0.3) moet je naar rechts↓ (1.7)		En (0.3) e:h. (1.4)	Dan loop je OM
GerFollower [v]		Ja↑ (0.7)		
[37]				
	..	84 [05:27.8]	85 [05:29.9]	86 [05:34.3]
DutGuide [v]	de zaal heen↑ (3.6)	°Even kijken hoor↑° (1.5)	°Nee↑° (4.0)	Oh (0.4) sorry. (0.3)
[38]				
	87 [05:35.6]			
DutGuide [v]	Je moet naar LINKS↓ (0.7) >voor mij< (0.5) ja naar bene↓den °zeg maar.°			

Een andergeïnitieerde zelfcorrectie (AZC) wordt geïnitieerd door de hoorder, maar uitgevoerd door de spreker. Zoals eerder vermeld zijn er hierbij verschillende soorten. Het eerste soort is probleem identificatie, waarbij enk, zoals bij koppel 4 in voorbeeld 3. Verder kan er een vraag worden gesteld door middel van herhaling van het problematische element, zoals bij koppel 109 in voorbeeld 4. Ten derde kan er een vraag worden gesteld door middel van een interpreterende parafrase, zoals bij koppel 104 in voorbeeld 5. Ten slotte kan er een vraag worden gesteld door middel van een voorstel tot correctie, zoals bij koppel 16 in voorbeeld 6.

Voorbeeld 3: Koppel 4, andergeïnitieerde zelfcorrectie: probleem identificatie.

[6]	..	6 [00:38.0]	7 [00:39.7]	8 [00:40.5]	9 [00:42.6]
I [v]		(()) (1.1)		do you mean move up? (1.1)	
R [v]	persons in it (1.5)	what? (0.6)			no the room next to

Voorbeeld 4: Koppel 109, andergeïnitieerde zelfcorrectie: herhaling problematisch element.

[38]	73 [03:22.7]		
GerGuide [v]	A:nd (0.4) th:en (0.4) there's this KIND of (0.8) t CORNER thi:ng↑ (1.1)		
[39]	74 [03:28.4]	75 [03:29.9]	76 [03:31.3]
GerGuide [v]		Like a <T>? (0.6)	(())
DutFollower [v]	A WHAT corner? (0.6)		Oh >YEAH YEAH YEAH< I

Voorbeeld 5: Koppel 104, andergeïnitieerde zelfcorrectie: interpreterende parafrase.

[6]	..	12 [01:07.7]
GerFollower [v]	rechts↑ neben↑ mir sehe ich ein e:h Koferenz↑raum. (1.0)	Und nördlich von
[7]	..	
GerFollower [v]	mir ist ein >ich wölte sagen< ein Bureauraum >in dem ein< Telefon↓ steht.	
[8]	.. 13 [01:17.4]	14 [01:20.6] 15 [01:29.0]
DutGuide [v]	IK ga↑ even zoeken↓ (1.7)	Dus er zit iets boven↑ je? (1.2)
GerFollower [v]	(4.9)	Ok. (7.9)
[9]	16 [01:31.7]	
GerFollower [v]	Genau↓ ein Telefo:n (.) zimmer würde ich sagen aber da mein Grundriss↑ ja	

Voorbeeld 6: Koppel 16, andergeïnitieerde zelfcorrectie: voorstel tot correctie.

[42]	..69 [02:28.0]	70 [02:30.9]
NLIK [v]	yeah yo/you need to go to the left↑ (0.3)	
DUKdJ [v]		oh eh (0.6) you mean like OUT of the
[43]	..	71 [02:32.6] 72 [02:33.2] 73 [02:33.8]
NLIK [v]		yes (0.3) yes (0.3)
DUKdJ [v]	square and then to the left? (0.4)	yes out of the square: (0.6)

Voorbeeld 7: Koppel 13, zelfgeïnitieerde andercorrectie.

[11]	..	18 [01:21.8]	19 [01:24.7]
A [v]	(0.8) how do i call (.) it like a triangle? (0.4)		yeah
D [v]		yes and then (.) u::uh	rectangle

Voorbeeld 8: Koppel 45, zelfgeïnitieerde andercorrectie.

[18]	..	56 [02:14.2]57 [02:20.1]58 [02:21.3]59 [02:22.6]
Pauze's		(5.9) (1.2)
TH [v]	TWEEDE (.) naar rechts dan	Dan sta je naast dat
Sofia [v]		Ehm
[19]	..	60 [02:24.9]61 [02:27.5] 62 [02:30.2] 63 [02:32.0]64 [02:32.5*]
Pauze's		(2.6) (2.0)
TH [v]	vierkant toch↑?	((lacht))
Sofia [v]		Nee:↓ ich glaub nicht↓ ((lacht))↑Ehm

Bij zelfgeïnitieerde andercorrectie (ZAC) geeft de spreker al aan dat er een probleem is, maar wordt dit probleem vervolgens gecorrigeerd door de hoorder, zoals bij koppel 13 in voorbeeld 7. Ook uitingen waarbij de spreker vraagt om bevestiging door 'toch?' te zeggen aan het einde van de uiting, en er een correctie volgt door de hoorder, worden meegerekend als zelfgeïnitieerde andercorrectie, zoals bij koppel 45 in voorbeeld 8.

Ten slotte wordt er bij de andergeïnitieerde andercorrectie (AAC) zowel de initiëring van het probleem als de correctie door de hoorder gedaan in een beurt, zoals bij koppel 30 in voorbeeld 9.

Voorbeeld 9: Koppel 30, andergeïnitieerde andercorrectie.

[19]	..	84 [02:01.9]85 [02:02.2]	86 [02:03.5]87 [02:03.8]	88 [02:04.7]89 [02:05.8]
Maaïke [v]		(0.3) (())	(.)	In een driehoek↓
Anna [v]	Raum↓	Ich bin in einem Raum	(1.1)	Nein in einem
[20]	..	90 [02:07.4]91 [02:08.7]92 [02:09.8]93 [02:11.1]94 [02:11.8]95 [02:11.9]		
Maaïke [v]		(1.2) O:ke:↑ (1.2) E:hm (.)		En is dat vierkant (0.5) links↑ of
Anna [v]	Viereck↓			

4.5 Analyse van de taalvaardigheid

De taalvaardigheid is als volgt gecategoriseerd: participanten met een c-test score tussen de 0 en de 60 hadden een lage taalvaardigheid, en tussen de 60 en de 100 hadden een hoge taalvaardigheid. De taalvaardigheid is per koppel gemeten, waardoor er drie verschillende categorieën kunnen worden gemaakt. Categorie 1 zijn de koppels waarbij beide participanten een lage taalvaardigheid hadden, categorie 2 zijn de koppels waarbij de ene participant een lage en de andere een hoge taalvaardigheid had, en categorie 3 zijn de koppels waarbij beide participanten een hoge taalvaardigheid hadden. Dit resulteerde in de verdeling zoals te zien in tabel 2.

Tabel 2: Aantal koppels per taalvaardigheidsgroep in ELF en LaRa.

	ELF KOPPELS	LARA KOPPELS
CATEGORIE 1: LAAG-LAAG	4	10
CATEGORIE 2: LAAG-HOOG	10	23
CATEGORIE 3: HOOG-HOOG	20	5

Zoals in tabel 2 al te zien is ligt de Engels taalvaardigheid hoger dan de Nederlandse dan wel Duitse taalvaardigheid. De gemiddelde c-test score voor de ELF gesprekken is 70,5% en de gemiddelde c-test score voor de LaRa gesprekken is 57,4%. Dit zorgt ervoor dat de verschillende groepen niet gelijk verdeeld zijn.

5. Resultaten

5.1 Herstelprocedures in ELF- en LaRa-gesprekken

Om te kijken of er een verschil is in het gebruik van herstelprocedures in de ELF- en LaRa-gesprekken is er een independent samples t-test gedaan. Taalmodus is als onafhankelijke variabele meegenomen. De afhankelijke variabelen waren: het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal en het gemiddeld aantal zelfgeïnitieerde zelfcorrecties (ZZC), andergeïnitieerde zelfcorrecties (AZC), andergeïnitieerde andercorrecties (AAC) en zelfgeïnitieerde andercorrecties (ZAC) per gesprek. In tabel 3 zijn het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal te zien in de eerste kolom. Er is geen significant verschil tussen de LaRa- en ELF-gesprekken ($t(70) = -1,72$; $p = 0,090$) gevonden.

Tabel 3: Gemiddeld aantal herstellen per gesprek en standaarddeviaties (tussen haakjes) weergegeven per taalmodus.

*Geeft een significant verschil tussen ELF en LaRa aan met $p < 0.05$.

TAALMODUS	HERSTEL				
	TOTAAL	ZZC	AZC*	AAC	ZAC*
LARA (N=38)	28,45 (13,77)	15,97 (9,17)	7,53 (4,83)	4,63 (3,37)	0,32 (0,53)
ELF (N=34)	23,41 (10,66)	13,32 (8,03)	4,88 (2,69)	4,35 (3,43)	0,85 (1,23)

Om te kunnen beantwoorden welke herstelprocedure het meest wordt gebruikt in ELF- en LaRa-gesprekken en wat het verschil hierin is (deelvraag 2), is gekeken naar het gemiddeld aantal herstellen per gesprek per herstelprocedure in de ELF- en in LaRa-gesprekken. In het gebruik van zelfgeïnitieerde zelfcorrecties ($t(70) = -1,30$; $p = 0,199$) en andergeïnitieerde andercorrecties ($t(70) = -0,35$; $p = 0,729$) is geen significant verschil tussen de ELF- en LaRa-gesprekken gevonden.

Het gebruik van andergeïnitieerde zelfcorrecties verschilt wel significant ($t(59,18) = -2,91$; $p < 0,05$). In de LaRa-gesprekken komen meer andergeïnitieerde zelfcorrecties voor dan in de ELF-gesprekken. Het gebruik van zelfgeïnitieerde andercorrecties verschilt ook significant tussen de ELF- en LaRa-gesprekken ($t(43,55) = 2,35$; $p < 0,05$). In de ELF-gesprekken komen meer zelfgeïnitieerde andercorrecties voor dan in de LaRa-gesprekken.

5.2 Invloed taalvaardigheid op herstellen

Er is geen verschil in het gemiddeld aantal herstellen tussen de LaRa- en ELF-gesprekken gevonden. Wel is er een verschil in de gemiddelde taalvaardigheid tussen de ELF- en LaRa-gesprekken ($F(63,79) = 4,42$; $p < 0,05$). De gesprekspartners in de ELF-gesprekken hadden hierbij gemiddeld een taalvaardigheid van 70,49% ($SD = 9,68$) en de gesprekspartners in de LaRa-gesprekken hadden een gemiddelde taalvaardigheid van 57,43% ($SD = 15,07$). Er wordt gekeken naar de invloed van taalvaardigheid op het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal en per herstelprocedures in de ELF- en LaRa-gesprekken. Om te kijken of er een verschil is in het gebruik van herstelprocedures tussen de taalvaardigheidsgroepen is een eenwegs-variantieanalyse uitgevoerd. Hierbij was de onafhankelijke variabele taalvaardigheid en waren de afhankelijke variabelen het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal en het gemiddeld aantal zelfgeïnitieerde zelfcorrecties (ZC), andergeïnitieerde zelfcorrecties (AZC), andergeïnitieerde andercorrecties (AAC) en zelfgeïnitieerde andercorrecties (ZAC) per gesprek.

Tabel 4: Gemiddeld aantal herstellen per gesprek en standaarddeviaties (tussen haakjes) bij ELF- en LaRa-gesprekken samen weergegeven per taalvaardigheidsgroep.

*Geeft een significant verschil tussen de taalvaardigheidsgroepen aan met $p < 0,05$.

TAALVAARDIGHEID PER KOPPEL	HERSTEL				
	TOTAAL	ZC	AZC*	AAC	ZAC
LAAG-LAAG (N=14)	27,50 (11,55)	14,64 (7,73)	7,29 (4,58)	5,07 (3,41)	0,50 (0,76)
LAAG-HOOG (N=33)	27,30 (12,90)	15,27 (9,32)	7,36 (4,23)	4,12 (3,15)	0,55 (1,12)
HOOG-HOOG (N=25)	23,64 (12,82)	14,04 (8,63)	4,28 (3,09)	4,68 (3,71)	0,64 (0,86)

Er is geen significant verschil van het gemiddeld totaal aantal herstellen per gesprek tussen de taalvaardigheidsgroepen ($F(2) = 0,71$; $p = 0,495$). Vervolgens is er gekeken naar de herstelprocedures apart. Er is geen significant verschil in het gebruik van zelfgeïnitieerde zelfcorrecties ($F(2) = 0,14$; $p = 0,869$), andergeïnitieerde andercorrecties ($F(2) = 0,44$; $p = 0,648$), en zelfgeïnitieerde andercorrecties ($F(2) = 0,11$; $p = 0,895$) per gesprek tussen de taalvaardigheidsgroepen. Wel is er een significant verschil in het gebruik van andergeïnitieerde zelfcorrecties per gesprek tussen de taalvaardigheidsgroepen ($F(2) = 4,91$; $p < 0,05$). Uit een Post Hoc Scheffe test blijkt dat dit het verschil is tussen Laag-Hoog koppels en Hoog-Hoog koppels ($p < 0,05$). Bij Laag-Hoog koppels wordt meer gebruik gemaakt van andergeïnitieerde zelfcorrectie dan bij Hoog-Hoog koppels. Er is geen significant verschil tussen Laag-Laag koppels en Hoog-Hoog koppels ($p = 0,081$), en Laag-Laag koppels en Laag-Hoog koppels ($p = 0,998$) gevonden.

5.3 Invloed taalvaardigheid op taalmodus

Aangezien het nu duidelijk is dat taalvaardigheid invloed heeft op herstellen in een gesprek, specifiek op het gebruik van andergeïnitieerde zelfcorrecties, kan er worden gekeken naar de invloed van taalvaardigheid op taalmodus.

Er is gekeken naar het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal en per herstelprocedure per taalvaardigheidsgroep in de ELF-gesprekken. Hiervoor is een eenwegs-variantieanalyse uitgevoerd, met de ELF-gesprekken als geselecteerde waarden. Hierbij was als onafhankelijke variabele taalvaardigheid en afhankelijke variabelen het gemiddelde aantal herstellen per gesprek in totaal, en het gemiddeld aantal zelfgeïnitieerde zelfcorrecties (ZZC), andergeïnitieerde zelfcorrecties (AZC), andergeïnitieerde andercorrecties (AAC), en zelfgeïnitieerde andercorrecties (ZAC) per gesprek.

Tabel 5: Gemiddeld aantal herstellen per gesprek en standaarddeviaties (tussen haakjes) bij ELF-gesprekken weergegeven per taalvaardigheidsgroep.

TAALVAARDIGHEID PER KOPPEL	HERSTEL				
	TOTAAL	ZZC	AZC	AAC	ZAC
LAAG-LAAG (N=4)	21,00 (10,23)	13,00 (10,23)	4,25 (0,96)	3,25 (1,50)	0,50 (1,00)
LAAG-HOOG (N=10)	24,40 (9,28)	12,30 (7,07)	6,00 (1,89)	4,90 (4,28)	1,20 (1,81)
HOOG-HOOG (N=20)	23,40 (11,76)	13,90 (8,42)	4,45 (3,14)	4,30 (3,31)	0,75 (0,91)

In de ELF-gesprekken is er bij het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal geen significant verschil tussen de verschillende taalvaardigheidsgroepen ($F(2) = 0,14$; $p = 0,872$) gevonden. Vervolgens is er gekeken naar de herstelprocedures apart. Ook dan komen er geen significante verschillen naar boven in gemiddeld aantal herstellen per gesprek tussen de taalvaardigheidsgroepen bij zelfgeïnitieerde zelfcorrecties ($F(2) = 0,13$; $p = 0,880$), andergeïnitieerde zelfcorrecties ($F(2) = 1,25$; $p = 0,302$), andergeïnitieerde andercorrecties ($F(2) = 0,32$; $p = 0,726$), en zelfgeïnitieerde andercorrecties ($F(2) = 0,61$; $p = 0,548$) gevonden.

Daarnaast is er gekeken of het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal en per herstelprocedure in de LaRa-gesprekken afhankelijk is van taalvaardigheid. Hiervoor is ook een eenwegs-variantieanalyse uitgevoerd, waarbij de LaRa-gesprekken geselecteerde waarden waren. Met als onafhankelijke variabele taalvaardigheid en afhankelijke variabelen het gemiddelde aantal herstellen per gesprek in totaal, en het gemiddeld aantal zelfgeïnitieerde zelfcorrecties (ZZC), andergeïnitieerde zelfcorrecties (AZC), andergeïnitieerde andercorrecties (AAC), en zelfgeïnitieerde andercorrecties (ZAC) per gesprek.

Tabel 6: Gemiddeld aantal herstellen per gesprek en standaarddeviaties (tussen haakjes) bij LaRa-gesprekken weergegeven per taalvaardigheidsgroep.

TAALVAARDIGHEID PER KOPPEL	HERSTEL				
	TOTAAL	ZZC	AZC	AAC	ZAC
LAAG-LAAG (N= 10)	30,10 (11,46)	15,30 (7,06)	8,50 (4,93)	5,80 (3,74)	0,50 (0,71)
LAAG-HOOG (N= 23)	28,57 (14,18)	16,57 (10,01)	7,96 (4,84)	3,78 (2,56)	0,26 (0,45)
HOOG-HOOG (N= 5)	24,60 (18,09)	14,60 (10,46)	3,60 (3,13)	6,20 (5,23)	0,20 (0,45)

In LaRa-gesprekken is er bij het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal geen significant verschil tussen de verschillende taalvaardigheidsgroepen ($F(2) = 0,26$; $p = 0,775$) gevonden. Vervolgens is er gekeken naar de herstelprocedures apart. Ook dan komen er geen significante verschillen naar boven in gemiddeld aantal herstellen per gesprek tussen de taalvaardigheidsgroepen bij zelfgeïnitieerde zelfcorrecties ($F(2) = 0,13$; $p = 0,883$), andergeïnitieerde zelfcorrecties ($F(2) = 2,01$; $p = 0,143$), andergeïnitieerde andercorrecties ($F(2) = 1,97$; $p = 0,143$), en zelfgeïnitieerde andercorrecties ($F(2) = 0,86$; $p = 0,434$) gevonden.

5.4 Interactie taalvaardigheid en taalmodus

Er is een invloed gevonden van taalvaardigheid op herstelprocedures, en ook van taalmodus op herstelprocedures. Om te kijken of er een interactie is tussen taalvaardigheid en taalmodus is er gebruik gemaakt van een meerwegs-variantieanalyse. Mocht dit zo zijn dan moeten de eerder gevonden hoofdeffecten anders geïnterpreteerd worden. Het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal, en het gemiddeld aantal zelfgeïnitieerde zelfcorrecties, andergeïnitieerde zelfcorrecties, andergeïnitieerde andercorrecties, en zelfgeïnitieerde andercorrecties per gesprek zijn de afhankelijke variabelen, en taalvaardigheid en taalmodus de onafhankelijke variabelen. De taalvaardigheidsgroepen waren niet gelijk verdeeld, vooral de Laag-Laag groep bij ELF en de Hoog-Hoog groep van LaRa verschilden sterk qua grote van de andere taalvaardigheidsgroepen.

Er is geen significant interactie-effect gevonden voor het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal afhankelijk van de taalmodus en taalvaardigheid ($F(2) = 0,32$; $p = 0,724$). Ook is er geen significant interactie-effect gevonden van taalmodus en taalvaardigheid bij zelfgeïnitieerde zelfcorrecties ($F(2) = 0,21$; $p = 0,810$), andergeïnitieerde zelfcorrecties ($F(2) = 1,49$; $p = 0,232$), andergeïnitieerde andercorrecties ($F(2) = 1,66$; $p = 0,198$), en zelfgeïnitieerde andercorrecties ($F(2) = 1,04$; $p = 0,360$).

6. Conclusie en discussie

In dit hoofdstuk zal er antwoord worden gegeven op de hoofdvraag: *Wat is het effect van taalmodus op het aantal herstellen en de gebruikte herstelprocedures in ELF- en LaRa-gesprekken?* Om hierop antwoord te kunnen geven zal er eerst antwoord worden gegeven op de deelvragen. De verwachting bij deelvraag 1 was dat er meer zou worden hersteld in de LaRa-gesprekken dan in de ELF-gesprekken. Uit de resultaten blijkt dat er geen verschil is in het aantal herstellen tussen de LaRa- en ELF-gesprekken. De eerste hypothese wordt verworpen. Dit zou kunnen liggen aan de onderzoeksopzet; als participanten de opdracht niet goed hadden begrepen, moest dit eerst hersteld worden. Aangezien de instructies in de moedertaal van de participanten waren geschreven, heeft dit niks te maken met taalmodus.

Vervolgens werd er gekeken naar de verschillende soorten herstelprocedures (deelvraag 2). Volgens hypothese 2 zou zelfgeïnitieerde zelfcorrectie meer voorkomen in de ELF-gesprekken dan in de LaRa-gesprekken. Zelfgeïnitieerde zelfcorrectie kwam wel het meest voor in beide gesprekken, maar er was geen verschil tussen de ELF- en LaRa-gesprekken. Dit was niet zoals verwacht en dus wordt ook de tweede hypothese verworpen. Het onverwachte effect heeft wellicht te maken met het feit dat zelfgeïnitieerde zelfcorrectie de meest geprefereerde herstelprocedure is. Aangezien deze preferentie psychosociaal is volgens Houtkoop en Koole (2000) en de culturen die aanwezig zijn in het gesprek niet verschillen tussen de ELF- en LaRa-gesprekken, zou het hierdoor kunnen komen dat er geen verschil is in het gebruik van zelfgeïnitieerde zelfcorrecties. Voor andergeïnitieerde

zelfcorrectie is er wel een verschil naar voren gekomen. In de LaRa-gesprekken komen meer correcties voor dan in de ELF-gesprekken. Dit was zoals verwacht werd en zodoende wordt de derde hypothese aangenomen. De hoorder heeft meer problemen in LaRa-gesprekken dan in ELF-gesprekken, want de taalvaardigheid van de hoorder is altijd lager dan die van de spreker in LaRa-gesprekken. Andergeïnitieerde andercorrectie kwam evenveel voor in ELF- en LaRa-gesprekken. Dit leidt ertoe dat de vierde hypothese wordt verworpen. Dit zou kunnen komen door doordat men elkaar in deze onderzoeksopzet ook moest corrigeren als de ander de instructie niet goed begrepen of gelezen heeft. Dit heeft niks met de taalmodus te maken. Zelfgeïnitieerde andercorrectie kwam meer voor in ELF-gesprekken dan in LaRa-gesprekken, de vijfde hypothese wordt aangenomen. Het lijkt logisch dat je eerder aangeeft dat je iets fout zegt en het door een ander laat corrigeren als je in een vreemde taal spreekt en de ander deze ook spreekt, dan wanneer je in je moedertaal spreekt en de ander deze niet spreekt. Echter komt deze vorm van herstelprocedure gemiddeld minder dan één keer voor in een gesprek. Hierbij moet de kanttekening gemaakt worden dat er weinig theorie bekend is over deze herstelprocedure. Hierdoor is de interpretatie mogelijk afwijkend van andere interpretaties van dit begrip, wat zou kunnen leiden tot verschil in uitkomsten..

Taalvaardigheid had in dit onderzoek alleen invloed op de andergeïnitieerde zelfcorrecties, waarbij er meer andergeïnitieerde zelfcorrecties voorkwamen bij Laag-Hoog koppels dan bij Hoog-Hoog koppels. Dit heeft wellicht te maken met de verwachting van het begrip vooraf. Deze verwachting ontstaat vanuit je eigen perspectief, men gaat er van tevoren vanuit dat de ander ongeveer dezelfde taalvaardigheid zal hebben als hijzelf. In gesprekken met een koppel met verschillende taalvaardigheden moet deze verwachting meer worden bijgesteld dan bij koppels met gelijke taalvaardigheden. Hoewel dit wel verwacht werd, heeft taalmodus hierop geen invloed gehad en worden hypothese zes en zeven verworpen. Dat er geen verschil is tussen ELF en LaRa heeft waarschijnlijk te maken met de grootte van de groepen. De taalvaardigheidsgroepen in dit onderzoek zijn niet gelijk verdeeld, wat invloed kan hebben gehad op de significantie van de resultaten. Voor vervolg onderzoek zou een gelijke verdeling in taalvaardigheidsgroepen een beter overzicht van de invloed van taalvaardigheid op het gebruik van de verschillende herstelprocedures kunnen geven. Dat er geen interactie is gevonden tussen taalvaardigheid en taalmodus op herstellen laat zien dat LaRa goed werkt tussen verwante talen en dat eerdere educatie en dus een hogere taalvaardigheid in de andere taal geen invloed heeft op miscommunicatie.

Om te concluderen heeft taalmodus geen effect op het gemiddeld aantal herstellen per gesprek in totaal. Wanneer er specifiek wordt gekeken naar herstelprocedures heeft taalmodus geen effect op zelfgeïnitieerde zelfcorrectie, en andergeïnitieerde andercorrectie, maar wel op andergeïnitieerde zelfcorrectie en zelfgeïnitieerde andercorrectie.

Taalvaardigheid blijkt niks te maken te hebben met de effectiviteit van de taalmodus LaRa of ELF, maar wel met de keuze van herstelprocedure. LaRa lijkt dus een goed alternatief te zijn voor ELF. Als er geen verschil is in het totale aantal herstellen, dan is er dus geen verschil in de hoeveelheid miscommunicatie. Echter, is het mogelijk dat gesprekspartners dachten elkaar te begrijpen terwijl ze uiteindelijk niet hetzelfde punt hadden getekend op de plattegronden, waardoor er dus alsnog sprake was van miscommunicatie zonder dat ze het door hadden. Dus zou in het vervolg het succes van het gesprek (het vinden van punt A en B) ook moeten worden meegenomen.

Een zinvolle toevoeging voor onderzoek in de toekomst zou het toevoegen van een native speakers controle groep kunnen zijn. Hiermee zou het aantal herstellen in deze

onderzoeksgroep vergeleken kunnen worden met een controlegroep en meer zicht kunnen worden verkregen op de effectiviteit van elke taalmodus. Hierdoor kan de onderzoeksmethode als eventuele veroorzaker van meer herstellen worden uitgesloten.

Literatuur

- Bahtina, D. & Thije J.D. ten (2010). Receptive multilingualism. *Encyclopedia of Applied Linguistics*, 4899-4904.
- Berg, N. van den (2014). *Herstelstrategieën in Engels als lingua franca en Nederlands-Duitse lingua receptiva*. Een onderzoek en vergelijking naar herstelstrategieën in verband met het succes van het gesprek. Universiteit Utrecht.
- Beerens, R. (2010). *Receptive multilingualism as a language mode in the Dutch-German border area*. Waxmann Verlag.
- Beerens, R. & Thije, J.D. ten (2011). Receptive Multilingualism in the Dutch-German Border Area. In: J.N. Jørgensen (Ed.), *A Toolkit for Transnational Communication in Europe* (Copenhagen Studies in Bilingualism, 64). Copenhagen: J.N. Jørgensen, 102-140.
- Beerens, R. & Thije, J.D. ten (2012). Key words in Dutch – German receptive Multilingualism. In: Heike Roll & Andrea Schilling (eds.) *Mehrsprachiges Handeln im Fokus von Linguistik und Didaktik*, Duisburg: Universitätsverslag Rhein – Ruhr, 33-47.
- Bezooijen, R. van & Gooskens, C. (2007). Interlingual text comprehension: linguistic and extralinguistic determinants. In: J.D. ten Thije and L. Zeevaert (eds.). *Receptive Multilingualism and intercultural communication: Linguistic analyses, language policies and didactic concepts*. Hamburger Studies in Multilingualism. Amsterdam: Benjamins, 249-264.
- Blees, G.J., Mak W.M. & Thije J.D. ten (2014). English as a lingua franca versus lingua receptiva in problem-solving conversations between Dutch and German students. Special Issue. *Applied Linguistics Review* (online), 5(1), 173 – 193.
- Braunmüller, K. (2007). Receptive multilingualism in Northern Europe in the Middle Ages: A description of a scenario. In: J. D. ten Thije & L. Zeevaert (Eds.), *Receptive multilingualism*, 25-47.
- Europese Commissie. (2011). *Studies on Multilingualism and Translation: Lingua Franca: Chimera or Reality?* Luxembourg: Publications Office of the European Union. Verkregen 12 februari 2015 van

- <<http://cordis.europa.eu/fp7/ict/language-technologies/docs/lingua-franca-en.pdf>>.
- Györffi, M. (2014). Taalbeleid. *Europees Parlement*. Verkregen 26 december 2014 van <http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/nl/displayFtu.html?ftuld=FTU_5.13.6.html#_ftnref1>.
- House, J. (2002). Communicating in English as a lingua franca. *EUROSLA Yearbook*, 2(1), 243-261.
- House, J. (2003). English as a lingua franca: A threat to multilingualism? *Journal of sociolinguistics*, 7(4), 556-578.
- Houtkoop, H., & Koole, T. (2000). *Taal in actie: hoe mensen communiceren met taal*. Coutinho.
- Howson, P. (2013). The English Effect. The Impact of English. What it's worth to the UK and why it matters to the world. *British Council*. Verkregen 09 februari van <<http://www.britishcouncil.org/sites/britishcouncil.uk2/files/english-effect-report.pdf>>
- Hülmbauer, C. (2014). A matter of reception: ELF and LaRa compared. *Applied Linguistics Review*, 5(1), 273-295.
- Kintsch, W. (1988). The role of knowledge in discourse comprehension: a construction-integration model. *Psychological review*, 95(2), 163.
- Morrow, K. (2012). Communicative language testing. *The Cambridge Guide to Second Language Assessment*, 140.
- Pickering, M. J., & Garrod, S. (2004). Toward a mechanistic psychology of dialogue. *Behavioral and brain sciences*, 27(02), 169-190.
- Rehbein, J. (1984). *Reparative Handlungsmuster und ihre Verwendung im Fremdsprachenunterricht* (Rolig Papir, 30). Roskilde: Universitetscenter.
- Schram, S. (2013). *Lingua Receptiva*. De rol van probleemsignalering in herstelsequenties. Universiteit Utrecht.
- Stichting Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL). (z.j.). *Babylonische spraakverwarring - over taalfamilies*. Verkregen 20 december van <<http://www.literatuurgeschiedenis.nl/lg/middeleeuwen/thema/lgme117.html>>
- Thije, J.D. ten, Rehbein, J. & Verschik, A. (eds.) (2012). Receptive Multilingualism – Introduction. *Special issue of the International Journal of Bilingualism*, September 2012 16, 245-247.

Bijlage 1: Cloze-test antwoorden Duits, Nederlands en Engels

C-test Duits

Totaal te behalen score: 144 (36 per tekst)

- **Volledig Fout**: 0 punten
- **Grammaticale fouten, die/der/das, tijdsvorm, meervoud/enkelvoud of een niet ideaal woord waarbij het duidelijk is dat de proefpersoon het juiste bedoeld** : 1 punt
- **Fout gespeld / niet hoorbaar in uitspraak**: 1,5 punten
- **Volledig Goed**: 2 punten

	Volledig Fout 0 punten	Redelijk 1 punt	Fout gespeld 1,5 punten	Volledig Goed 2 punten
Tekst 1				
Tekst 2				
Tekst 3				
Tekst 4				

/144 (%)
punten

Antwoordsleutel Duits:

Nahrungsmittel

Für die deutsche Ernährungsindustrie erfüllen sich nicht alle Erwartungen. Dennoch **ist** die Branche, wie Vorstandsvorsitzender Dr. Oetker in Köln **erklärte**, insgesamt **noch** zufrieden. **In** den **ersten** neun Monaten konnte den Umsatz **um** zwei Prozent gesteigert werden. Das Weihnachtsgeschäft könnte dazu beitragen, dass die **reine** Wachstumsrate **in** diesem Jahr doch **noch** 1 Prozent erreicht. Während im Inland in den **letzten** Monaten Streiks, Regensommer und auch ein Lagerabbau für stagnierende Umsätze sorgten, brachte der Export erfreuliche Impulse.

Lernen

Lernen lässt sich überall. Informationen **sind** an **vielen** Stellen zu finden. Denken Sie nur **an** Museen. **Diese** Institutionen **bieten** mitunter auch Bücher **zum** Kauf an und **veranstalten** Vorträge. **Denken** Sie des weiteren **an** Exkursionen, sowohl in **die** nähere **Umgebung** als **ins** Ausland. **Von** Zeit zu Zeit **gibt** es "Tage der **offenen** Tür", **während** derer **Firmen** und Behörden Besuchern ihre Arbeit näherbringen.

Italiener

In Deutschland leben 563 000 Italiener. Nach **den** Türken **und** den Bürgern aus **dem** ehemaligen Jugoslawien stellen sie heute **die** drittgrößte Gruppe von Ausländern. Vor **vielen** Jahren waren sie **die** ersten geladenen Gäste **des** deutschen Nachkriegsarbeitsmarktes. Auch **wenn** es hierzulande 36 000 italienische Betriebe **gibt**: Mehr als die Hälfte von **den** italienischen Erwerbstätigen sind Arbeiter/**arbeitslos**, die **meisten** ohne Berufsausbildung. Ihre Kinder beherrschen nur selten beide Sprachen.

Benzinpreise

Die hohen Benzinpreise, die teureren Flugtickets, die Inflationsraten und nicht zuletzt die ständige Ermahnung, den Gürtel enger zu schnallen, da schwere Zeiten auf uns zukommen - dies **sind** nach Ansicht der Reiseveranstalter die Gründe dafür, **dass** eingefleischte Fernreise-Fans ihre Urlaubsstrategie **geändert** haben und im Extremfall auch **bereit** sind, in deutschen Landen Ferien zu machen. **Manche** bundesdeutsche Ferienorganisationen/rte haben **den** Trend rechtzeitig erkannt, investieren in **diesen** Sommer **mehr** als **bisher** in **die** Werbung und stellen nun Ende Juli schon fest, dass das "absolut gut angelegtes Geld war".

C-test Nederlands

Totaal te behalen score: 144 (36 per tekst)

- **Volledig Fout:** 0 punten
- **Grammaticale fouten, die/der/das, tijdsvorm, meervoud/enkelvoud of een niet ideaal woord waarbij het duidelijk is dat de proefpersoon het juiste bedoeld :** 1 punt
- **Fout gespeld / niet hoorbaar in uitspraak:** 1,5 punten
- **Volledig Goed:** 2 punten

	Volledig Fout 0 punten	Redelijk 1 punt	Fout gespeld 1,5 punten	Volledig Goed 2 punten
Tekst 1				
Tekst 2				
Tekst 3				
Tekst 4				

/144 (%) punten

C-test Nederlands

Bron:www.nu.nl 26-11-2009

<http://www.nu.nl/binnenland/2131264/weinig-vrees-in-nederland-aanslag.html>

1 - (3)

Weinig vrees in Nederland voor aanslag

Nederlanders voelen zich veilig en achten de kans op een terroristische aanslag in eigen land zeer klein.

Als **mensen** spontaan hun grote **zorgen** kunnen **melden**, scoren zaken als **normen** en **waarden**, werkgelegenheid en **veiligheid** op **straat** veel **hoger**.

Dat **blijkt** uit het jaarlijkse **onderzoek** naar de risicobeleving **van** terrorisme onder burgers, dat donderdag is gepubliceerd.

Van de achthonderd respondenten noemt 1 procent terrorisme en aanslagen. In 2005 was dat nog 39 procent, een jaar later 20 procent.

<http://www.nu.nl/opmerkelijk/2130554/autoriteiten-kaapstad-in-maag-met-stelende-bavianen.html>

2 - (6)

Autoriteiten Kaapstad in maag met stelende bavianen

Dat de populaire Zuid-Afrikaanse vakantiebestemming Kaapstad hoge misdaadcijfers kent is veel toeristen bekend. **Onbekender** is het risico **dat** zij lopen **beroofd te worden door** een harige schurk: de baviaan.

De **apen** zijn in staat autoportieren te **openen** en **door** ramen **te springen op** zoek naar broodjes en snacks.

De stad voert een **verwoede** strijd met de **steeds** agressiever wordende apen.

Gevreesd wordt dat het probleem nog eens zal toenemen als volgend jaar veel toeristen de stad zullen aandoen vanwege het wereldkampioenschap voetbal.

<http://www.nu.nl/algemeen/2065651/mishandelde-buschauffeur-rijdt-tegen-brug.html>

3 - (2)

Mishandelde buschauffeur rijdt tegen brug

Een 49-jarige chauffeur van een streekbus is donderdagavond in Utrecht mishandeld, waardoor hij een aanrijding veroorzaakte. Dat **heeft** de **politie** vrijdag **bekend** gemaakt.

De **chauffeur** kreeg een vuistslag **tegen** zijn **hoofd** van **een** passagier, **terwijl** hij **de** bus bestuurde.

De buschauffeur raakte **buiten** bewustzijn en reed **op** de Lucasbrug in Utrecht **met** zijn **bus** tegen **een** metalen afzetting.

De dertig passagiers in de bus bleven allen ongedeerd. De verdachte is aangehouden door de politie.

<http://www.nu.nl/binnenland/2131323/brand-in-opslagbedrijf-amsterdam-noord.html>

4 - (4)

Brand in opslagbedrijf Amsterdam-Noord

In een pand op een bedrijventerrein in Amsterdam-Noord is donderdagochtend een grote brand uitgebroken.

Het is een opslagbedrijf waar particulieren kleine loodsen kunnen huren om spullen in op te slaan. De brandweer roept omwonenden op ramen en deuren gesloten te houden vanwege de enorme rookontwikkeling, aldus een woordvoester/voerder.

Het vuur in het gebouw aan de tt. Vasumweg brak rond half twaalf uit. Het is nog niet duidelijk of bij de brand gevaarlijke stoffen vrijkomen.

C-test Engels

Totaal te behalen score: 168

Score:

- **Volledig Fout**: 0 punten
- Grammaticale fouten, die/der/das, tijdsvorm, meervoud/enkelvoud of een niet ideaal woord waarbij het duidelijk is dat de proefpersoon het juiste bedoeld : 1 punt
- Fout gespeld / niet hoorbaar in uitspraak: 1,5 punten
- **Volledig Goed**: 2 punten

	Volledig Fout 0 punten	Redelijk 1 punt	Fout gespeld 1,5 punten	Volledig Goed 2 punten
Tekst 1 18				
Tekst 2 21				
Tekst 3 21				
Tekst 4 25				

/168 (%)

Snow geese

This Thursday's 'Wildlife on One' charts a famous migration, following a pair of snow geese to the tundra north of Hudson Bay in Arctic Canada, where they breed in the short summer. The cameras join them as they fly south, gathering companions on the 3,100-mile, five-day migration to create a flock thousands strong. Capturing the birds flying, involves exploring a fascinating biological fact. Many migratory birds have to 'improvise' to stay alive and snow geese have one of the strongest survival instincts of any bird.

Gardening mistakes

Before I get excited about the new season, I have to rectify the mistakes of the old. We all make mistakes, however long we've been gardening, and I'm no exception. My biggest sin is to buy plants of impulse, with absolutely no idea where they are going to fit in, and then to plant them in the wrong place. If you should make that kind of mistake in the season after planting, no problem. Whatever it is, herbaceous, roses or even a tree, simply dig it up in the dormant season and move it.

Pigs

Life's a pig. Pigs are sensitive creatures that suffer a form of executive stress from rough handling and should be shown more kindness and understanding, an Australian psychologist said this week. "We have found that pigs find even minor sorts of human behavior offensive," says Grahame Coleman of La Trobe University. The practice of slapping and kicking the pigs when moving them could cause chronic stress reactions similar to the build of stress in execution, he explains. "The treatment increases the animals' fear. By contrast, a lot of positive physical contact, with friendly pats and strokes, eases stress and increases litter size."

Tourism

Tourism declines as more holiday abroad. Britain's decline as a tourist destination has cost 150,000 jobs and created a 3.1 billion annual trade gap, the English Tourist Board said yesterday. Ten years ago the British spent as much time on holiday in their own country as they did abroad. Now the increased thirst for foreign holidays and the failure to attract enough foreigners to Britain have reduced its share of the rapidly expanding world tourist market from 6.6 % to 4.5 % since 1980. The board's chairwoman said yesterday: 'The 70s babies, whose first holidays were on the original package trips to the Costas, are now taking their own children on holiday. Most of them don't know what a holiday in England is like and we have to tempt them back into discovering what we have to offer.'

Bijlage 2: Enquête Nederlanders

Beste participant,

Deze vragenlijst is onderdeel van het onderzoek naar receptieve meertaligheid in Nederlands-Duitse dialogen. Jij hebt aangegeven deel te nemen aan dit onderzoek in de categorie Engelse gesprekken tussen Duitsers en Nederlanders. Voordat wij met het experiment kunnen beginnen hebben wij informatie nodig over jouw talige achtergrond en Duitse en Engelse taalgebruik. De vragenlijst bestaat uit elf vragen. Het beantwoorden van deze vragen zal ongeveer vijf minuten duren. Alvast bedankt voor jouw medewerking.

Persoonsgegevens

Leeftijd :

Geslacht

- Man
- Vrouw

Nationaliteit(en) :

Hoogst genoten opleiding :

Vragen

1. Hoeveel talen spreek je? (Vul op de stippellijn het aantal in.)
..... talen spreek ik vloeiend
..... talen spreek ik redelijk tot slecht
..... talen kan ik redelijk tot goed verstaan, maar niet spreken
2. Is Nederlands jouw enige moedertaal?
 - Ja
 - Nee, mijn andere moedertaal is.....
 - Nee, mijn enige moedertaal is.....
3. Spreken jouw directe familieleden of goede vrienden Engels als moedertaal?
(Specificeer op basis van ouder, tante, grootouder, vriend/vriendin etc.)
 - Ja,
.....
 - Nee
4. Spreken jouw directe familieleden of goede vrienden Duits als moedertaal?
(Specificeer op basis van ouder, tante, grootouder, vriend/vriendin etc.)

- o Ja,
.....
- o Nee

5. Hoe heb jij Engels geleerd? Je mag meer dan één antwoord geven.

- o Ik heb nooit geprobeerd Engels te leren
- o Door middel van formele educatie
- o Door interactie met personen
- o Anders,
namelijk.....

6. Hoe heb jij Duits geleerd? Je mag meer dan één antwoord geven.

- o Ik heb nooit geprobeerd Duits te leren
- o Door middel van formele educatie
- o Door interactie met personen
- o Anders,
namelijk.....

7. Kruis aan hoe de volgende uitspraken op jou van toepassing zijn.

	Volledig	Gedeeltelijk	Niet
Ik kan vloeiend communiceren in het Engels			
Ik kan met mijn Engelse talenkennis korte en simpele gesprekken in het Engels voeren.			
Ik kan simpele teksten, zoals een persoonlijke brief, in het Engels schrijven.			
Ik kan artikelen, nieuwsberichten etc. in het Engels lezen en begrijpen.			
Ik kan tv-programma's/films en colleges in het Engels volgen en begrijpen.			

8. Kruis aan hoe vaak jij in de onderstaande situaties wordt blootgesteld aan Engels.

	Nooit	Dagelijks	Wekelijks	Maandelijks	Jaarlijks
Thuis					
Werk/school					
Media (televisie/radio/schriftelijke media)					
Interactieve media (op internet b.v. facebook, skype)					
Vrije tijd (vakanties/feestjes/uitstapjes)					
In het algemeen					

9. Kruis aan hoe de volgende uitspraken op jou van toepassing zijn.

	Volledig	Gedeeltelijk	Niet
Ik kan vloeiend communiceren in het Duits			
Ik kan met mijn Duitse talenkennis korte en simpele gesprekken in het Duits voeren.			
Ik kan simpele teksten, zoals een persoonlijke brief, in het Duits schrijven.			
Ik kan artikelen, nieuwsberichten etc. in het Duits lezen en begrijpen.			
Ik kan tv-programma's/films en colleges in het Duits volgen en begrijpen.			

10. Kruis aan hoe vaak jij in de onderstaande situaties wordt blootgesteld aan Duits.

	Nooit	Dagelijks	Wekelijks	Maandelijks	Jaarlijks
Thuis					
Werk/school					
Media (televisie/radio/schriftelijke media)					
Interactieve media (op internet b.v. facebook, skype)					
Vrije tijd (vakanties/feestjes/uitstapjes)					
In het algemeen					

11. Kruis aan wat op jouw van toepassing is.

	Altijd	Vaak	Zelden	Nooit
Als iemand mij in het Duits aanspreekt, reageer ik in het Nederlands.				

Als iemand mij in het Duits aanspreekt, reageer ik in het Duits.				
Als iemand mij in het Duits aanspreekt, reageer ik in het Engels.				
Als een Duitser mij in het Engels aanspreekt, reageer ik in het Nederlands.				
Als een Duitser mij in het Engels aanspreekt, reageer ik in het Duits.				
Als een Duitser mij in het Engels aanspreekt, reageer ik in het Engels.				

12. Heb je ooit drie maanden of langer in een Engelstalig land gewoond of gereisd?

- Nee, ga door naar vraag 14.
- Ja, in, voor een tijdsduur van.....

13. Kruis aan hoe jouw contact met de lokale Engelse taal tijdens jouw verblijf te beschrijven is.

	Altijd	Vaak	Zelden	Nooit
Ik heb in het Engels gecommuniceerd				
Ik heb in mijn moedertaal gecommuniceerd				

14. Heb je ooit drie maanden of langer in een Duitstalig land gewoond of gereisd

- Nee, ga door naar vraag 16.
- Ja, in, voor een tijdsduur van.....

15. Kruis aan hoe jouw contact met de lokale Duitse taal tijdens jouw verblijf te beschrijven is.

	Altijd	Vaak	Zelden	Nooit
Ik heb in het Duits gecommuniceerd				
Ik heb in het Engels gecommuniceerd				
Ik heb in mijn moedertaal gecommuniceerd				

16. Kruis aan in hoeverre je het met de onderstaande uitspraken eens bent.

	Volledig mee eens	Mee eens	Geen mening	Oneens	Volledig oneens
Ik vind Engels een moeilijke taal om te leren.					
Ik vind het leuk om Engels te spreken					
Ik ben tevreden over mijn					

taalvaardigheid in het Engels.					
De Engelse taalvaardigheid van de gemiddelde Duitser is hoog.					

17. Kruis aan in hoeverre je het met de onderstaande uitspraken eens bent.

	Volledig mee eens	Mee eens	Geen mening	Oneens	Volledig oneens
Ik vind Duits een moeilijke taal om te leren.					
Ik vind het leuk om Duits te spreken					
Ik ben tevreden over mijn taalvaardigheid in het Duits.					
De Nederlandse taalvaardigheid van de gemiddelde Duitser is hoog.					

18. Hoe vaak ben je zelf in Duitsland?

- Nooit
- minder dan 1 keer per jaar
- 1 tot 5 keer per jaar
- 5 tot 10 keer per jaar
- 10 keer per jaar of meer

19. Hoe vaak ben je zelf in een Engelstalig land?

- Nooit
- minder dan 1 keer per jaar
- 1 tot 5 keer per jaar
- 5 tot 10 keer per jaar
- 10 keer per jaar of meer

Bijlage 3: Instructies Skype gesprek

Test Instructies voor participant A

Beste Participant, Lees de slides met instructies aandachtig.

Je ziet straks een plattegrond van een groot kantoorgebouw waar jij op bezoek bent. Punt A is jouw huidige locatie. Je hebt een afspraak met een zakenrelatie. Je wilt een belangrijk contract met hem afsluiten.

Punt B is de locatie van jouw zakenrelatie. Je weet momenteel nog niet waar punt B is, dus waar jouw zakenrelatie zich in het gebouw bevindt. De afspraak vindt plaats bij punt B, een kamer waar alles klaar staat voor het gesprek.

Jij belt straks jouw zakenrelatie. Je moet eerst aan hem uitleggen waar jij je bevindt en hem vragen jou richting zijn locatie (punt B) te leiden. Jullie moeten elkaar zo snel mogelijk ontmoeten omdat jij een andere afspraak hebt gepland en anders het contract niet wordt getekend.

De plattegronden die jij en jouw zakenpartner hebben, beschrijven hetzelfde gebouw. De locatie en vorm van alle gangpaden en kamers zijn hetzelfde en de deuren zitten op dezelfde plaats.

De laatste jaren zijn er echter veel reorganisaties geweest binnen het bedrijf dat in het gebouw is gevestigd. Afdelingen zijn verhuisd, waardoor kamers een andere functie hebben gekregen en een deel van het meubilair is verplaatst.

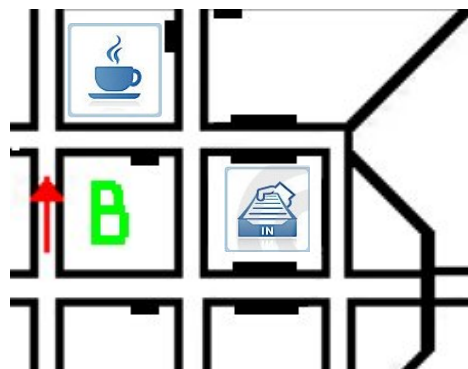
Het is lang geleden dat jij voor het laatst het bedrijf hebt bezocht en de plattegrond die je hebt gedownload van de bedrijfssite is ook niet up-to-date.

Jouw zakenrelatie is werkzaam in het gebouw en is wel op de hoogte van de huidige situatie en heeft een plattegrond die up-to-date is.

Daarom zal jouw zakenrelatie stap voor stap instructies geven en jou van één punt naar een ander punt leiden tot jij zijn locatie, punt B, hebt bereikt.

Jij kan in principe de gangpaden in alle richtingen belopen. Maar let op! Er vinden onderhoudswerkzaamheden in het gebouw plaats. Op die plaatsen kan jij maar in één richting lopen. In dat geval loop je in de richting van de pijl. De pijl geldt alleen voor de kleine delen van de gang tot de kruispunten.

Jij ziet een plattegrond met punt A. Jouw zakenrelatie ziet op de plattegrond alleen zijn eigen locatie, punt B.

Let op! Jouw zakenrelatie spreekt alleen Duits. De mate waarin hij/zij Nederlands verstaat is onbekend, maar hij/zij zal jou waarschijnlijk verstaan. Probeer alleen Nederlands te spreken.

Je moet straks de plattegrond via paint openen en tijdens het experiment met de kleur blauw jouw route tekenen. Vragen over het programma paint of overige onduidelijkheden kun je nu via skype-chat aan de onderzoeker stellen. Heb je geen vragen, laat dit dan ook weten.

Open nu via paint het document 'plattegrond A' dat je hebt ontvangen via de e-mail. De onderzoeker legt na bevestiging contact tussen jou en jouw zakenrelatie. Het onderzoek start.

Let op! Geef met de kleur blauw aan welke weg jij, jouw zakenpartner laat lopen. Succes!

Sla jouw route na afloop op en stuur het naar de onderzoekers. Bedankt!

Test Instructies voor Participant B

Beste Participant,

Lees de slides met instructies aandachtig.

Je ziet straks een plattegrond van een groot kantoorgebouw waar jij werkt. Punt B is jouw huidige locatie. Je hebt een afspraak met een zakenrelatie. Je wilt een belangrijk contract met hem afsluiten. Punt A is de locatie van jouw zakenrelatie.

Je weet momenteel nog niet waar punt A is, dus waar jouw zakenrelatie zich in het gebouw bevindt. De afspraak vindt plaats bij punt B, een kamer waar jij alles voor het gesprek hebt laten klaarzetten. Je wordt straks door jouw zakenrelatie gebeld. Je moet erachter komen waar hij zich in het gebouw bevindt.

Jullie moeten elkaar zo snel mogelijk ontmoeten, omdat hij een andere afspraak heeft gepland en anders het contract niet wordt getekend. De plattegronden die jij en jouw zakenpartner hebben van het gebouw, beschrijven hetzelfde gebouw.

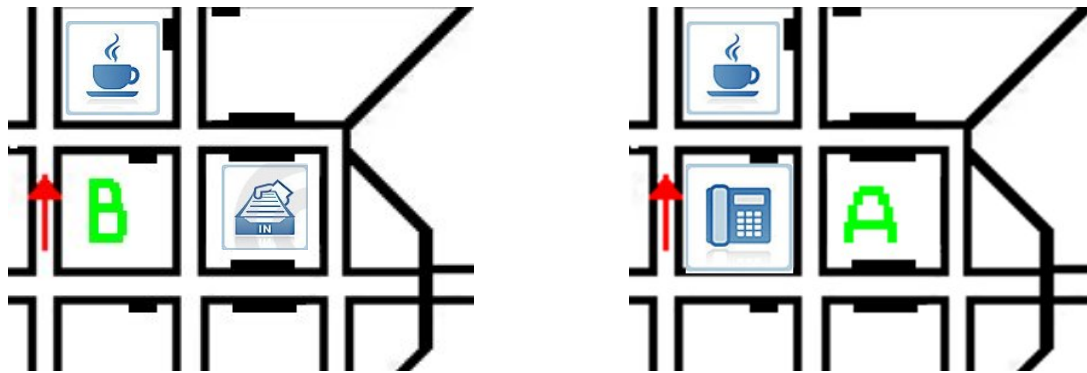
De locatie en vorm van alle gangpaden en kamers zijn hetzelfde en de deuren zitten op dezelfde plaats. De laatste jaren zijn er echter veel reorganisaties geweest binnen het bedrijf dat in het gebouw is gevestigd. Afdelingen zijn verhuisd, waardoor kamers een andere functie hebben gekregen en een deel van het meubilair is verplaatst.

Jij weet welke afdelingen zich waar bevinden, hoe de gangpaden en kamers zijn ingedeeld en aangekleed, omdat jij er werkt en jouw plattegrond up-to-date is. Het is echter enkele jaren geleden dat jouw zakenrelatie jouw bedrijf heeft bezocht en de plattegrond die hij van de bedrijfssite heeft gehaald is ook niet meer up-to-date. Daarom moet jij jouw zakenrelatie stap voor stap instructies geven en hem van één punt naar een ander punt leiden tot hij jouw locatie, punt B, heeft bereikt.

Jouw zakenrelatie kan in principe de gangpaden in alle richtingen belopen. Maar let op! Er vinden onderhoudswerkzaamheden in het gebouw plaats. Op die plaatsen kan jouw zakenrelatie maar in één richting lopen. In dat geval moet je hem in de richting van de pijl sturen. De pijl geldt alleen voor de kleine delen van de gang tot de kruispunten.

Voorbeeld plattegrond

Jij ziet een plattegrond met punt B. Jouw zakenrelatie ziet op de plattegrond alleen zijn eigen locatie, punt A.

Let op! Jouw zakenrelatie spreekt alleen Duits. De mate waarin hij Nederlands verstaat is onbekend, maar hij/zij zal jou waarschijnlijk verstaan. Probeer alleen Nederlands te spreken.

Je moet straks de plattegrond via paint openen en tijdens het experiment met de kleur blauw de route die jij jouw zakenpartner laat lopen tekenen.

Vragen over het programma paint of overige onduidelijkheden kun je nu via skype-chat aan de onderzoeker stellen. Heb je geen vragen, laat dit dan ook weten.

Open nu via paint het document 'plattegrond B' dat je hebt ontvangen via de e-mail. De onderzoeker legt na bevestiging contact tussen jou en jouw zakenrelatie. Het onderzoek start.

Let op! Geef met de kleur blauw aan welke weg jij, jouw zakenpartner laat lopen. Succes!

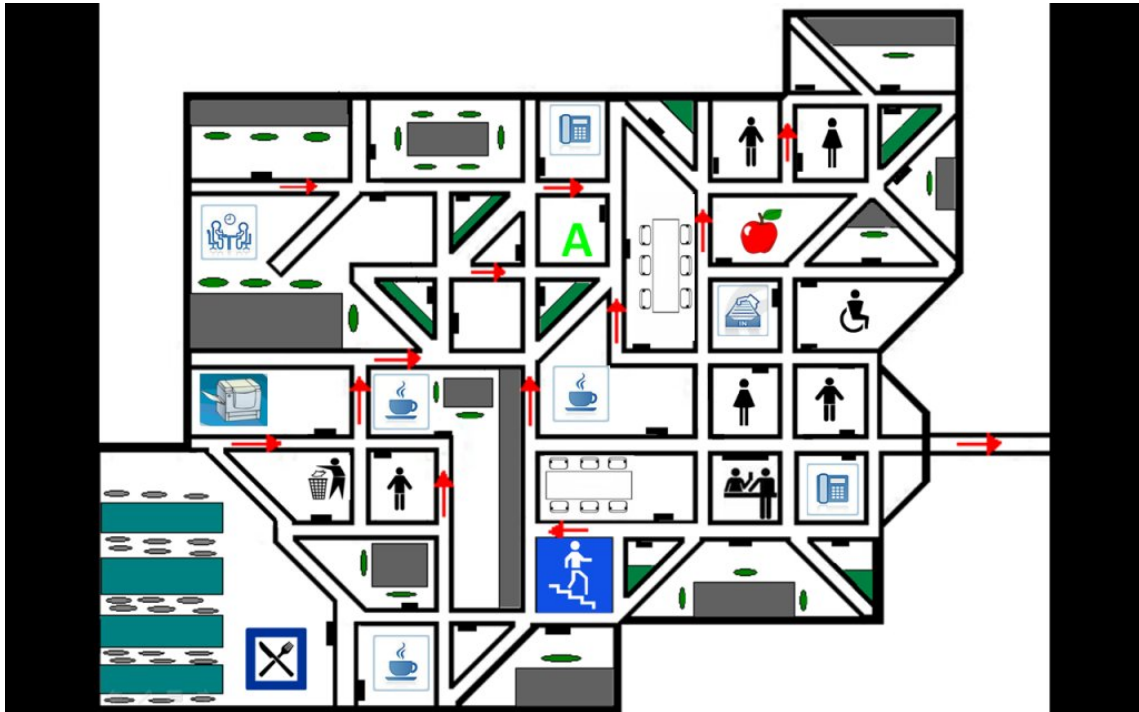
Sla jouw route na afloop op en stuur het naar de onderzoekers. Bedankt!

Bijlage 4: Conventies transcriberen

?	Vragende zin
(())	Spreker zegt iets dat transcribent niet kan verstaan
((lacht))	Geef tussen haakjes aan of spreker 'lacht', 'hoest', 'snuift', 'zucht' ((ook achtergrondgeluid tussen haakjes))
/	Als spreker repair doet
(.)	Een pauze van minder dan 0.3 seconden
(0.4)	Een pauze van 0.4 seconde, 1 seconde wordt dus als volgt weergegeven: (1.0)
>woord<	Als tekst relatief sneller wordt uitgesproken t.o.v. voorgaande
<woord>	Als tekst relatief langzamer wordt uitgesproken t.o.v. voorgaande
HOOFDLETTERS	Hoofdletters gebruik je als iemand LUIDER spreekt
°woord°	Als iemand zachter spreekt (sneltoets: Ctrl+Alt+Shift+:)
:	Verlenging van klank
↑	Als spreker hoger gaat praten (kies voor DIDA-keyboard)
↓	Als spreker lager gaat praten (kies voor DIDA-keyboard)
[...]	Voor overlap, hier kan je ook een nieuw vakje in Exmaralda kiezen

Bijlage 5: Plattegrond A en B

Plattegrond A:

Plattegrond B:

